

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Т Е З А У Р У С

**ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ВИЗНАЧЕНЬ
В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**м. Івано-Франківськ
2013**

УДК 331.45(075.8)

ББК 65.247a73

0-75

ТЕЗАУРУС ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ВИЗНАЧЕНЬ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ. Укладачі: В.І.Кошель, М.Д.Майстер, Л.М.Височан. м.Івано-Франківськ. - 30 с.

Рецензенти:

Єременко Сергій Анатолійович - кандидат технічних наук, доцент, начальник кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення, підполковник служби цивільного захисту, інституту Державного управління у сфері цивільного захисту МНС України.

Карбівська Уляна МIRONІВНА - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри агрохімії та ґрунтознавства інституту природничих наук ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», доцент кафедри безпеки життєдіяльності (за сумісництвом).

Затверджено на засіданні методичної комісії кафедри безпеки життєдіяльності (протокол №3 від 29.10.2013 року), засіданні кафедри математичних і природничих дисциплін (протокол №3 від 29.10.2013 року)

Рекомендовано до друку методичною комісією кафедри безпеки життєдіяльності (протокол №3 від 29.10.2013 року), кафедрою математичних і природничих дисциплін (протокол №3 від 29.10.2013 року).

Укладачі:

Кошель В.І. - кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедрою безпеки життєдіяльності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Майстер М.Д. - інженер з охорони праці ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», викладач кафедри безпеки життєдіяльності (за сумісництвом);

Височан Леся Михайлівна - доцент кафедри математичних і природничих дисциплін ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», доцент кафедри безпеки життєдіяльності (за сумісництвом);

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ВИЗНАЧЕННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Абіотичні фактори - сукупність умов зовнішнього неорганічного середовища, що впливають на організми.

Абсолютна вологість повітря - маса водяної пари в одиниці об'єму вологого повітря, тобто частина водяної пари у повітрі, кг/м³.

Аварійне освітлення - штучне освітлення приміщення для продовження роботи в разі аварійного відключення робочого освітлення.

Аварія на об'єкті - небезпечна подія, що виникла під час експлуатації об'єкта і створила загрозу життю та здоров'ю людей і довкіллю.

Автоматизація виробництва - вища форма розвитку виробничих процесів, за якої функції управління і контролю, що виконувала людина, передаються приладам і автоматичним засобам.

Аерація - загальнообмінна організована керована природна вентиляція приміщень, що здійснюється за рахунок різниці гравітаційного тиску зовнішнього та внутрішнього повітря і дії вітру.

Альфа - випромінювання - потік альфа-частинок з початковою швидкістю 20000 км/с.

Аналізатори - нервові структури, які сприймають та аналізують подразнення, що діють на організм. Складаються з рецептора (перетворює енергію зовнішнього подразнення на процес нервового збудження), провідникової частини (проводить нервові імпульси) і центральної частини (завершує аналіз сигналів подразнення).

Антропометрія - один з основних методів антропології. Дає можливість встановлювати вікові, статеві, расові та інші особливості будови тіла людей.

Атестація робочих місць за умовами праці - комплексна оцінка всіх факторів виробничого середовища й трудового процесу, соціально-економічних факторів, які впливають на здоров'я і працездатність працівника в процесі трудової діяльності.

Атмосферна електрика - особливий вид електричних зарядів, що нагромаджуються і розподіляються на хмарах внаслідок аеродинамічних і термічних процесів в атмосфері.

Безпека - відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з можливістю ушкодження. Стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоди (ДСТУ 2293-99).

Безпека - стан діяльності, при якому із певною імовірністю виключені прояви небезпеки, або відсутність надмірної небезпеки, це збалансований, за експертною оцінкою, стан людини, соціуму, держави, природних, антропогенних систем тощо.

Безпека - стан захищеності суспільства від ризику зазнати шкоди.

Безпека виробничого процесу - здатність виробничого процесу відповідати вимогам безпеки праці під час його тривання в умовах, установлених нормативно-технічною документацією.

Безпека виробничого устаткування - здатність устаткування зберігати безпечний стан при виконанні заданих функцій в певних умовах протягом установленого часу.

Безпека праці - стан умов праці, за якого відсутній виробничий травматизм.

Безпека праці - стан умов праці, за якого відсутня дія на працюючих небезпечних і шкідливих виробничих факторів.

Безпека умов праці - стан умов праці, за яких вплив на працівника небезпечних і шкідливих виробничих факторів виключено або дія шкідливих виробничих факторів не перевищує гранично допустимих рівнів.

Безпека виробничого обладнання - властивість виробничого обладнання зберігати відповідність вимогам безпеки праці в умовах, встановлених нормативно-технічною документацією.

Безпека виробничого процесу - властивість виробничого процесу зберігати відповідність вимогам безпеки праці в умовах, встановлених нормативно-технічною документацією.

Безпека життєдіяльності (БЖД) - галузь наукових знань, що вивчає небезпеки та засоби захисту від них людини у будь-яких умовах його перебування, це галузь знання та науково-практична діяльність, спрямована на формування безпеки і попередження небезпеки шляхом вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їх властивостей, наслідків їх впливу на організм людини, основ захисту здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек.

Бета - випромінювання - потік бета-частинок (електронів або позитронів), який випромінює енергію, а його швидкість наближається до швидкості світла - 310 м/с.

Біологічна зброя - боєприпаси і прилади з засобами доставки, уражаючі дії яких ґрунтуються на використанні інфекційних властивостей біологічних речовин.

Блискавковідвід - пристрій, який сприймає удар блискавки та відводить її струм у землю.

Бокове природне освітлення - натуральне освітлення приміщення через світлові прорізи у зовнішніх стінах.

Блокуючі пристрої - технічні засоби, передбачені конструкцією технічного устаткування, які гарантують безпеку обслуговуючому персоналу вимкненням з роботи певного приладу - джерела небезпечного фактора.

Бризантність - здатність вибухової речовини дробити середовище, що оточує заряд.

Важкість праці - характеристика трудової діяльності людини, яка визначає ступінь залучення до роботи м'язів і відображає фізіологічні витрати внаслідок фізичного навантаження.

Важкість праці - характеристика трудового процесу, що відображає переважно навантаження на опорно-руховий апарат і функціональні системи організму (серцево-судинну, дихальну та ін.), що забезпечують його діяльність. Важкість праці характеризується фізичним динамічним навантаженням, масою вантажу, що піднімається і переміщується, загальним числом стереотипних робочих рухів, розміром статичного навантаження, робочою позою, ступенем нахилу корпусу, переміщенням у просторі.

Важкогорючі речовини (матеріали) - речовини (матеріали), здатні спалахувати, тліти чи обуглюватися в повітрі від джерела запалювання, але не здатні самостійно горіти чи обуглюватися після його виділення.

Верхнє природне освітлення - натуральне освітлення приміщення через ліхтарі, світлові прорізи у перекритті та стелі.

Вентиляція - організований повітрообмін, що забезпечує циркуляцію та фільтрацію повітря в приміщенні.

Вентиляція - організований та регульований обмін повітря, який забезпечує видалення з приміщення забрудненого повітря і приплив на його місце чистого з метою створення сприятливого для здоров'я людей повітряного середовища.

Верхнє природне освітлення - натуральне освітлення приміщення через ліхтарі, світлові прорізи у перекритті та стелі.

Вестибулярний апарат - орган рівноваги тіла людини і хребетних тварин. Міститься у внутрішньому вусі.

Вібраційна хвороба - сукупність патологій в організмі людини, які розвиваються внаслідок тривалої дії інтенсивної вібрації.

Вібрація - процес поширення механічних коливань у твердому тілі.

Вібрація - механічні коливання твердих тіл, що проявляються під час переміщення їх у просторі чи в зміні їхньої форми.

Відділ охорони праці та техніки безпеки - функціональний підрозділ організації, який має забезпечувати безпеку та належні умови праці на кожному робочому місці. Організує й координує роботу з охорони праці в організації: контролює додержання законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці працівників організації; вдосконалює профілактичну роботу з попередження виробничого травматизму, професійних захворювань і поліпшення умов праці; консультує роботодавців і працівників з питань охорони праці; аналізує показники щодо виробничого травматизму та професійних захворювань; узгоджує проектну документацію, що розробляється в організації, у частині додержання в ній вимог з охорони праці; аналізує й узагальнює пропозиції щодо поліпшення умов праці; складає звітність про рівень охорони праці.

Відносна вологість повітря - це відношення абсолютної вологості повітря до максимальної при даній температурі, визначається у відсотках.

Вибух - процес надзвичайно швидкого горіння, що супроводжується миттєвим наростанням температури і тиску і має велику руйнівну силу.

Вибухобезпека - це стан об'єкта, за яким виключається можливість виникнення вибуху, а у випадку його прояву мінімізується вплив на людей його небезпечних факторів, забезпечується захист матеріальних цінностей.

Вибухові речовини – речовини, здатні до вибухання під впливом ударів, струсів, дією відкритого вогню.

Вимоги безпеки праці - вимоги, встановлені законодавчими актами, нормативно-технічною документацією, правилами та інструкціями до виробничого обладнання, виробничого середовища й організації трудового процесу.

Вимоги безпеки праці – вимоги, встановлені законодавчими актами, нормативно-технічною документацією, правилами та інструкціями, виконання яких забезпечує безпеку працюючих.

Виносне заземлення - захисне заземлення, розташоване на деякій відстані від заземлювального обладнання.

Виробнича безпека - безпека від нещасних випадків, аварій та наслідків їх на виробничих об'єктах, що забезпечується комплексом організаційно-технічних заходів і засобів.

Виробнича травма - порушення анатомічної цілісності організму людини або його функцій внаслідок дії виробничих факторів.

Виробнича травма - травма, отримана працівником на виробництві та викликана невиконанням вимог безпеки праці.

Виробнича травма - ушкодження тканин, порушення функцій або анатомічної цілісності організму людини внаслідок впливу виробничих чинників.

Виробнича небезпека - стан умов праці, коли людини з певним ступенем ймовірності підлягає дії небезпечних або шкідливих факторів.

Виробнича санітарія - система організаційних та технічних заходів, спрямованих на усунення потенційно небезпечних факторів і запобігання професійним захворюванням та отруєнням.

Виробнича санітарія - комплекс організаційних, гігієнічних і санітарно-технічних заходів і засобів, спрямованих на запобігання або зменшення дії на працівників шкідливих виробничих факторів.

Виробнича санітарія - система організаційних заходів і засобів, спрямованих на усунення потенційно небезпечних виробничих факторів і запобігання професійним захворюванням та отруєнням.

Виробниче середовище - середовище, де людина здійснює свою трудову діяльність.

Виробниче середовище - сукупність фізичних, хімічних, біологічних і соціальних чинників, що діють на людину в процесі праці.

Виробниче приміщення - замкнутий простір у спеціально призначених будівлях і спорудах, у яких здійснюється трудова діяльність людей.

Виробниче середовище сукупність фізичних, хімічних, біологічних, соціальних факторів, що впливають на людину в процесі її трудової діяльності.

Виробниче приміщення - замкнутий простір у спеціально призначених будівлях і спорудах, в якому постійно (по змінах) або періодично (протягом робочого дня) здійснюється трудова діяльність людей.

Виробничий процес - складна соціально-технічна система, яка включає людину, машину і навколишнє середовище (ЛМС).

Виробничий травматизм - сукупність виробничих травм.

Виробничий травматизм - явище, що характеризується систематичністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві.

Виробничо зумовлені захворювання - це захворювання, перебіг яких ускладнюється умовами праці, а частота їх перевищує частоту у працівників, які не зазнають впливу певних професійних шкідливих факторів.

Витрати виробництва - сукупність витрат живої праці й праці, вречовленої в засобах виробництва, на всіх стадіях створення продукції. Розрізняють поточні витрати, що здійснюються неперервно і в процесі виробництва постійно відновлюються, та одноразові у формі вкладення коштів у виробничі фонди до початку виробництва.

Вогнегасник - переносний або перевізний апарат для гасіння пожеж.

Вогнестійкість конструкції - здатність конструкції зберігати свої функції в умовах пожежі.

Вологість повітря - ступінь насиченості повітря водяною парою.

Втома - сукупність тимчасових змін у фізіологічному і психічному стані людини, які зумовлені напруженою чи тривалою трудовою діяльністю і призводять до погіршення кількісних і якісних показників її роботи.

Гальмівні пристрої - технічні засоби, передбачені при конструкції технічного устаткування і призначені для швидкої зупинки його або окремих рухомих частин.

Гамма - випромінювання - короткохвильове електромагнітне випромінювання ядрами атомів при їх радіоактивних перетвореннях, яке має велику потужність і розповсюджується зі швидкістю світла.

Гарантування прав громадян на соціальний захист здійснюється Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».

Гігієна праці - комплекс заходів і засобів щодо збереження здоров'я працівників, а також профілактики несприятливого впливу на них виробничого середовища та трудового процесу.

Гігієна праці - галузь профілактичної медицини, що вивчає умови та характер праці, її вплив на здоров'я, функціональний стан людини; розробляє наукові основи гігієнічної регламентації факторів виробничого середовища й трудового процесу, практичні заходи, спрямовані на профілактику їх шкідливої і небезпечної дії на працівників.

Гігієна праці - галузь практичної та наукової діяльності, що вивчає стан здоров'я працівників у виробничих умовах і на цій основі обґрунтовує комплекс заходів і засобів щодо збереження і зміцнення здоров'я працівників, профілактики несприятливого впливу виробничого середовища і трудового процесу.

Гігієнічна характеристика умов праці - сукупність показників, які характеризують об'єктивні дані гігієнічного стану робочого місця, виробничого середовища та трудового процесу.

Гігієнічні регламенти - науково обґрунтовані параметри факторів навколишнього середовища, які виключають їх шкідливий вплив на організм.

Гігієнічний норматив - кількісний показник, який характеризує оптимальний чи допустимий рівень фізичних, хімічних, біологічних факторів навколишнього та виробничого середовищ.

Гігієнічні рекомендації - комплекс науково обґрунтованих заходів, виконання яких виключає шкідливий вплив на здоров'я людини та навколишнє середовище об'єктів і факторів, що вивчаються.

Горіння - екзотермічна реакція окислення речовини, яка супроводжується виділенням диму та виникненням полум'я або світінням.

Горючі речовини (матеріали) - речовини (матеріали), здатні самозайматися, а також спалахувати, тліти чи обвуглюватися від джерела запалювання та самостійно горіти після його видалення.

Гранично допустима концентрація шкідливої речовини (ГДК) - така максимальна концентрація шкідливої речовини, що діє протягом усіх робочих змін і не призводить до зниження працездатності і відхилень у здоров'ї людини в період її трудової діяльності та у наступний період життя, а також не справляє несприятливого впливу на здоров'я нащадків.

Гуманізація праці - профілактика перевтоми, професійних захворювань, запобігання виробничому травматизму, підвищення змістовності праці, створення умов для всебічного розвитку особистості.

Декларація безпеки - документ, який визначає комплекс заходів для запобігання аваріям.

Державний галузевий нормативний акт про охорону праці - нормативно-правовий акт, дія якого поширюється на підприємства, установи, організації, що належать до певної галузі.

Державні міжгалузеві й галузеві нормативні акти про охорону праці - правила, стандарти, норми, положення, інструкції та інші документи, яким надано чинність правових норм, обов'язкових для виконання.

Державний міжгалузевий нормативний акт про охорону праці - нормативно-правовий акт загальнодержавного користування, дія якого поширюється на всі підприємства, установи, організації народного господарства України.

Державні нормативні акти про охорону праці - правила, стандарти, норми, положення, інструкції та інші документи, яким надано чинність правових норм, обов'язкових для виконання роботодавцем і працюючим.

Детонація - миттєвий вибух речовини, викликаний вибухом іншої речовини або струсом, ударом.

Дефлектори - спеціальні пристрої, які сприяють видаленню забрудненого або перегрітого повітря з виробничих приміщень, а також для локального обміну повітря.

Діяльність - є специфічно людською формою активності, необхідною умовою існування людського суспільства, зміст якої полягає у доцільній зміні та перетворенні в інтересах людини навколишнього середовища.

Додатковий електрозахисний засіб - електроізолювальний засіб, який використовують у комплекті з основним засобом.

Допустимі мікрокліматичні умови - поєднання параметрів мікроклімату, які за тривалого чи систематичного впливу на людину можуть спричинити зміни теплового стану організму, що швидко минають і нормалізуються.

Допустимі мікрокліматичні умови - таке співвідношення параметрів мікроклімату, які за тривалої та систематичної дії на людину можуть викликати зміни і швидко нормалізувати функціональний і тепловий стан організму при напруженому механізмі терморегуляції в межах фізіологічної норми.

Економічна ефективність - результативність економічної діяльності, реалізації економічних програм і заходів, що характеризується відношенням економічного ефекту до витрат ресурсів, які зумовили одержання цього результату.

Економічне стимулювання - система організаційно-економічних заходів, спрямованих на розвиток господарської діяльності й підвищення її ефективності через забезпечення матеріальної заінтересованості працюючих та колективів підприємств у результатах діяльності.

Електричний удар - збудження живих тканин організму електричним струмом, що проходить через нього і супроводжується судомними скороченнями м'язів, у тому числі м'язів серця, внаслідок чого може статися порушення або припинення діяльності важливих систем організму людини.

Електричні травми - травми, викликані дією електричного струму та електричної дуги: електричні опіки, електричні знаки, металізація шкіри, електроофтальмія та механічні пошкодження.

Електробезпека - система організаційних і технічних засобів і заходів, що забезпечують захист людей від шкідливої і небезпечної дії електричного струму, електричної дуги, електромагнітного поля і статичної електрики.

Ергономіка - галузь знань, яка комплексно вивчає трудову діяльність людини в системі «людина-машина-середовище» з метою забезпечення її ефективності, безпеки та комфорту.

Ефект - різниця результату і витрат, приведених до спільної одиниці виміру.

Життя - це одна з форм існування матерії, яку відрізняє від інших здатність до розмноження, росту, розвитку, активної регуляції свого складу та функцій, різних форм руху, можливість пристосування до середовища та наявність обміну речовин і реакції на подразнення.

Загальна вібрація - вібрація, яка передається людині через опорні поверхні тіла.

Загальне освітлення - штучне освітлення, за якого світильники розміщуються у верхній зоні приміщення рівномірно (загальне рівномірне освітлення) або щодо розміщення виробничого обладнання (загальне локалізоване освітлення) і яке призначене для виконання роботи.

Загальнообмінна вентиляція - організований та регульований обмін повітря у робочій зоні приміщення.

Заземлення - виконання електричного з'єднання між визначеною точкою електроустановки і землею.

Заземлювальний провідник - провідник, який з'єднує заземлювач із визначеною точкою електроустановки.

Заземлювач - провідник або сукупність з'єднаних між собою провідників, які перебувають в електричному контакті із землею.

Займання - горіння, яке виникає під впливом джерела запалювання.

Занулення - навмисне електричне з'єднання з нульовим захисним дротом металевих неструмоведучих частин, які можуть опинитися під струмом.

Запобіжні пристрої - технічні засоби, призначені для зупинки (відключення) обладнання в процесі роботи у випадку аварійної ситуації.

Засіб захисту - засіб, застосування якого виключає або знижує дію на одного чи кількох працівників небезпечних або шкідливих виробничих факторів.

Засіб індивідуального захисту - засіб, призначений для захисту одного працівника (ГОСТ 12.0.002-80).

Засоби індивідуального захисту - засоби, які захищають тіло працівника або його окремі органи від дії небезпечних або шкідливих факторів виробничого середовища.

Засіб індивідуального захисту - засіб, призначений для зменшення впливу на працівника шкідливих або небезпечних факторів.

Засіб колективного захисту - засіб, призначений для одночасного захисту групи працівників від шкідливих і небезпечних факторів.

Засіб колективного захисту - засіб, призначений для одночасного захисту двох і більше працівників (ГОСТ 12.0.002-80).

Захисне відділення електричних кіл - відділення одного електричного кола від інших в електроустановці напругою до 1 кВ за допомогою подвійної ізоляції або основної ізоляції та захисного екрана або посиленої ізоляції.

Захисне заземлення - заземлення точки або точок системи, установки або обладнання задля забезпечення електробезпеки.

Захисне заземлення - навмисне електричне з'єднання із землею металевих неструмоведучих частин, які можуть бути під напругою.

Захисне зрівнювання потенціалів - досягнення рівності потенціалів струмопровідних частин через електричне з'єднання їх між собою.

Захисні огороження - технічні засоби, що створюють перешкоду між людиною і небезпечним виробничим фактором та запобігають проникненню людини або частини її тіла в небезпечну зону або дії такого фактора на людину в аварійних ситуаціях.

Звук - хвильове коливання пружного середовища, за якого виникає надлишковий тиск.

Звукоізоляція - властивість елемента конструкції будівлі (машини) протидіяти передачі падаючої на неї звукової енергії.

Здоров'я - характеристика якості робочої сили, яка відображає стан фізичного, розумового й соціального самопочуття. Розрізняють три рівні здоров'я: біологічний, соціальний та особистий.

Здоров'я - природний стан організму, що характеризується його зрівноваженістю із навколишнім середовищем та відсутністю будь-яких хворобливих змін.

Евакуаційне освітлення - штучне освітлення для евакуації людей з приміщення в разі аварійного відключення робочого освітлення.

Електробезпека - система організаційно-технічних засобів і заходів, що забезпечують захист людей від небезпечної та шкідливої дії електричного струму, електричної дуги, електричного поля та статичної електрики.

Електрозахисний засіб - засіб, призначений для робіт в електроустановках.

Електротравма - травма, зумовлена дією на людину електричного струму, електричної дуги або електричного поля.

Ідентифікація небезпеки - процес розпізнавання образу небезпеки, встановлення можливих причин, просторових та часових координат, імовірності прояву, величини та наслідків небезпеки.

Ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки - порядок визначення об'єктів підвищеної небезпеки.

Інженерна психологія - це наука, що вивчає взаємодію людини з новою технікою і встановлює функціональні можливості людини в трудових процесах з метою створення таких умов праці, при яких зберігаються високі психофізіологічні можливості людини.

Інструктаж з охорони праці - усне пояснення положень відповідних нормативних документів щодо охорони праці.

Інструкції з охорони праці - нормативні акти, що містять обов'язкові для дотримання працівниками вимоги з охорони праці при виконанні ними робіт певного виду або за певною професією на робочих місцях, у виробничих приміщеннях, на території підприємства або в інших місцях, де за дорученням роботодавця виконуються ці роботи, трудові чи службові обов'язки.

Інтенсивність праці - характеризує ступінь напруженості праці за одиницю часу і вимірюється кількістю витраченої енергії людини. Чим вищий рівень інтенсивності праці, тим більша її продуктивність. Максимальний рівень інтенсивності визначається фізіологічними й психічними можливостями людського організму.

Інфільтрація - загальнообмінна неорганізована природна вентиляція, що здійснюється зміною повітря у приміщенні через нещільності в огороженнях й елементах будівельних конструкцій завдяки різниці тиску ззовні і всередині приміщення.

Інфразвук - хвильове коливання пружного середовища з частотою менш як 20Гц.

Інфрачервоне випромінювання - електромагнітне випромінювання в оптичній області, яке належить до діапазону довгих хвиль з довжиною понад 760 нм.

Інфрачервоне випромінювання (теплове випромінювання) - електромагнітне випромінювання з довжиною хвилі 760 нм-540 мкм.

Іонізуюче випромінювання - будь-яке випромінювання, яке викликає іонізацію середовища (утворення електричних зарядів - іонів - різних знаків).

Іонізуюче випромінювання - випромінювання, взаємодія якого із середовищем призводить до утворення електричних зарядів.

Карта праці - документ, в якому вміщуються кількісні та якісні характеристики факторів виробничого середовища і трудового процесу, гігієнічна оцінка умов праці, рекомендації щодо їх поліпшення, запропоновані пільги та компенсації.

Категорія робіт - розмежування робіт за ступенем загальних енерговитрат в ккал/год. (Вт).

Категорія робіт - розмежування робіт за важкістю праці.

Коефіцієнт природної освітленості - відношення природної освітленості всередині приміщення світлом неба до одночасного значення освітленості, створеної світлом відкритого небосхилу.

Коефіцієнт пульсації освітлення - критерії глибини коливань освітленості внаслідок зміни в часі світлового потоку.

Колективний договір - письмова двостороння угода, сторонами якої є, з одного боку, трудовий колектив, а з іншого - адміністрація підприємства, установи, організації в особі керівника; правовий інструмент, за допомогою якого трудовий колектив забезпечує собі поліпшення умов та охорони праці; гарант дотримання норм чинного законодавства України з додержання норм умов праці.

Колір безпеки - установлений колір, призначений для привернення уваги працівника до окремих елементів виробничого обладнання, будівельних конструкцій, технологічних процесів, які можуть бути джерелом небезпеки.

Комбіноване природне освітлення - поєднання верхнього та бокового природного освітлення.

Комбіноване штучне освітлення - поєднання загального та місцевого штучного освітлення.

Комплексна перевірка - всебічна і детальна ревізія стану безпеки й умов праці на підприємстві (на великих підприємствах - на окремих виробництвах, у цехах, об'єктах тощо). Головна мета - оцінка ефективності системи управління охороною праці, технічного стану об'єктів підприємства, стану безпеки й умов праці, виконання законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, а також здійснення опрацьованих комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів з охорони праці, створення безпечних і нешкідливих умов праці на робочих місцях.

Контроль за охороною праці - створення системи постійно діючих взаємозв'язаних заходів, спрямованих на перевірку відповідності процесу функціонування об'єкта прийнятим управлінським рішенням, наказам, законам, положенням, нормам, стандартам, правилам; виявлення результатів впливу суб'єкта (управлінських структур) на об'єкт управління (окремих працівників та колективи) і відхилень від управлінських рішень; виконання приписів посадових осіб і державних наглядових органів щодо усунення виявлених порушень вимог нормативних актів тощо.

Кріогенна техніка - устаткування, пов'язане з досягненням і використанням кріогенних температур 0-120 К.

Лазерне випромінювання - випромінювання, що здійснюється лазерними (квантовими) генераторами у межах оптичного спектру і характеризується монохромністю, потужністю та спрямованістю.

Лазерне випромінювання - монохроматичне вузькоспрямоване когерентне електромагнітне випромінювання з довжиною хвилі 10^3 -20 мкм.

Локальна вібрація - вібрація, яка передається через руки працівників під час контакту з обладнанням.

Локальна земля (зона розтікання) - ділянка землі, яка перебуває в електричному контакті із заземлювачем і електричний потенціал якої не дорівнює нулю.

Максимальна вологість повітря - гранична кількість водяної пари, що насичує повітря при даній температурі.

Медичний огляд - медичний огляд працівників, який проводять при прийомі на роботу, а також з установленою періодичністю з метою виявлення різних ознак виробничо зумовлених захворювань, а також патологічних станів, що розвинулися протягом трудової діяльності і перешкоджають діяльності, продовженню роботи за певним фахом.

Медицина праці - розділ медицини, який вивчає здоров'я професійних груп населення та фактори, які його формують, розробляє гігієнічні та лікувально-профілактичні заходи, спрямовані на оздоровлення умов праці, підвищення працездатності людини у процесі трудової діяльності, попередження професійної та загальної захворюваності.

Межа вогнестійкості конструкції - часовий показник вогнестійкості конструкції від початку вогневого випробування за стандартного температурного режиму до втрати конструкцією несучої здатності, цілісності або теплоізолю-вальної здатності.

Мета - те, що уявляється у свідомості та очікується в результаті певним чином спрямованих дій.

Метеорологічні умови (мікроклімат) виробничих приміщень - дія фізичних факторів виробничого середовища на тепловий стан організму (температура, вологість, швидкість руху повітря, барометричний тиск і теплове випромінювання).

Механізація виробництва - заміна робочих операцій, які виконуються вручну, машинами і механізмами із застосуванням для їх дії різних видів енергії.

Механічна вентиляція - вентиляція, за допомогою якої повітря подається у приміщення чи видаляється з них, з використанням механічного обладнання.

Мікроклімат виробничих приміщень - метеорологічні умови внутрішнього середовища приміщень, які визначаються діючими на організм людини поєднаннями температури, вологості, швидкості руху повітря і теплового випромінювання.

Мікроклімат виробничих приміщень - умови внутрішнього середовища виробничих приміщень, що впливають на тепловий обмін працівників.

Мікрокліматичні умови виробничих приміщень - поєднання температури, відносної вологості, швидкості руху повітря та інтенсивності теплового випромінювання.

Місцеве освітлення - штучне освітлення, додаткове до загального, яке створюється світильниками, що концентрують світловий потік безпосередньо на робочих місцях.

Монотонність - особливий психічний стан, який виникає у людини як реакція на одноманітну і бідну на враження діяльність.

Надійність робочих машин - властивість машин виконувати задані функції, зберігати свої експлуатаційні показники у заданих межах протягом постійного проміжку часу.

Наднизька (мала) напруга - напруга, яка не перевищує 50 В змінного струму і 120 В постійного струму.

Напруга дотику - напруга, яка виникає на тілі людини у разі одночасного дотику до двох струмопровідних частин.

Напруга кроку - напруга між двома точками на поверхні локальної землі, розташованими на відстані 1 м одна від одної.

Напруженість праці - характеристика трудового процесу, що відображає переважаюче навантаження на центральну нервову систему, сенсорні системи та психічні процеси людини.

Напруженість праці - характеристика трудової діяльності, що відображає навантаження переважно на центральну нервову систему, органи чуттів, емоційну сферу працівника.

Наукова організація праці - це виявлення, розробка та впровадження у практику раціональної побудови трудового процесу, за якої забезпечується

висока продуктивність праці, створюються умови для збереження здоров'я працівників, збільшується період їх активної трудової діяльності.

Небезпека - явища, процеси, об'єкти, властивості предметів, здатні у певних умовах наносити шкоду здоров'ю людини, це умова чи ситуація, яка існує в наколишньому середовищі і здатна призвести до небажаного вивільнення енергії, що може спричинити фізичну шкоду, поранення та/чи пошкодження.

Небезпечна зона - простір, у якому можлива дія на працівників небезпечного або шкідливого виробничого фактора.

Небезпечний виробничий фактор - виробничий фактор, дія якого на працівника за певних умов призводить до травми чи раптового погіршення здоров'я.

Небезпечний виробничий чинник - виробничий чинник, дія якого за певних умов може призвести до травми або іншого раптового погіршення здоров'я працівника.

Небезпечна зона - простір, де постійно діють або періодично виникають небезпечні й шкідливі фактори, які можуть діяти на людину.

Небезпечна речовина - речовини хімічного та біологічного походження, які становлять небезпеку для життя та здоров'я людей і довкілля.

Небезпечна ситуація - умови, за яких складається можливість дії на людину шкідливих і небезпечних факторів, просторове і часове суміщення людини і небезпечної зони.

Небезпечний вантаж - речовини і предмети, які під час транспортування, навантажувально-розвантажувальних робіт і зберігання можуть стати причиною вибуху, пожежі чи пошкодження транспортних засобів, будівель і споруд, а також загибелі, каліцтва, отруєння, опіків, опромінення чи захворювання людей.

Небезпечний виробничий об'єкт - об'єкт, на якому здійснюється технологічний процес, функціонально пов'язаний з використанням машин, механізмів, обладнання, що характеризуються підвищеним ступенем ризику.

Небезпечний виробничий фактор - небажане явище, яке супроводжує виробничий процес і дія якого за певних умов може призвести до травми або іншого раптового погіршення здоров'я працівника (гострого отруєння, гострого захворювання) і навіть до раптової смерті.

Небезпечні фактори - чинники життєвого середовища, які призводять до травм, опіків, обморожень, інших пошкоджень організму або окремих його органів і навіть до раптової смерті.

Негорючі речовини (матеріали) - речовини (матеріали), нездатні до горіння чи обвуглювання у повітрі під впливом вогню або високої температури.

Нейтронне випромінювання - потік нейтронів, що розповсюджується зі швидкістю 20000 км/с.

Непостійне робоче місце - місце, на якому працівник перебуває менш як 50% свого робочого часу або менш як 2 години безперервно.

Непрацездатність - втрата загальної або професійної працездатності внаслідок захворювання, нещасного випадку або природженої фізичної вади.

Непрямий дотик - електричний контакт людей або з відкритою провідною частиною корпусу електроустановки, яка опинилася під напругою внаслідок пошкодження ізоляції.

Нещасний випадок - пригода, що викликала травму.

Нещасний випадок на виробництві - випадок дії на працівника небезпечного або шкідливого виробничого фактора під час виконання ним трудових обов'язків чи завдання керівника робіт. наслідком якого стали погіршення здоров'я, втрата працездатності або смерть. Трактуються як сукупність двох неодмінних складових: факту виконання працівником трудових обов'язків і наявності небезпечного виробничого фактора, від дії якого працівник власне й постраждав (ДСТУ 2293-93 п. 25).

Нещасний випадок на виробництві - обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю або настала смерть.

Номенклатура - система назв, термінів, що застосовуються у якій-небудь галузі науки, техніки.

Нормативно-правовий акт з охорони праці - офіційний документ органу державного управління охороною праці, яким встановлюються обов'язкові для виконання норми та правила.

Оболонка - огорожа внутрішніх частин електроустановки, яка запобігає доступу до струмовідних частин з будь-якого напрямку.

Огорожа – частина, яка забезпечує захист від прямого дотику з боку можливого доступу.

Огороджувальний засіб захисту - засіб, який перешкоджає проникненню працівника в небезпечну зону або розповсюдженню небезпечних чи шкідливих виробничих чинників.

Оперативна перевірка - перевірка стану охорони праці, додержання вимог щодо охорони відповідності споруд, устаткування й обладнання, технологій вимогам нормативу актів про охорону праці.

Оптимальні мікрокліматичні умови - співвідношення параметрів мікроклімату, дія яких на людину забезпечує нормальний функціональний тепловий стан організму без залучення механізмів терморегуляції.

Організаційно-технічна перевірка - контроль за організаційно-технічним забезпеченням безпеки праці в підрозділах, який реалізується на рівні організаторів та виконавців робіт.

Освітлення - отримання, розподіл та використання світлової енергії для забезпечення нормальних умов праці.

Основи охорони праці - комплексна дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їх подальшій професійній діяльності рівня знань та вмінь з правових й організаційних питань охорони, гігієни праці, виробничої санітарії, техніки безпеки, пожежної та вибухобезпеки, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності життя та здоров'я працівників стосовно результатів виробничої діяльності.

Основоположний документ у галузі охорони праці - Закон України «Про охорону праці», дія якого поширюється на всі підприємства, установи та організації незалежно від форм власності та видів їх діяльності, на усіх громадян, які працюють, а також залучені до праці на цих підприємствах.

Охорона здоров'я працівників - комплекс заходів для збереження здоров'я працівників, враховуючи категорію виконуваних робіт та виробниче середовище.

Охорона праці - система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Опосвідчення стану безпеки електроустановки - офіційне визнання стану безпеки та умов експлуатації електроустановки.

Оптимальний режим праці та відпочинку - чергування періодів праці та відпочинку, за якого досягається найбільша ефективність трудової діяльності працівника і зберігається його здоров'я.

Оптимальні мікрокліматичні умови - поєднання параметрів мікроклімату, які забезпечують відчуття теплового комфорту працівника.

Основний електрозахисний засіб - електроізолювальний засіб, ізоляція якого тривалий час витримує робочу напругу електроустановки.

Охорона здоров'я працівників - комплекс заходів для забезпечення здоров'я працівників з урахуванням впливу виконуваних робіт і виробничого середовища.

Перевірка нормативних умов - контроль умов праці на робочих місцях і ділянках, технологічних та виробничих процесів на відповідність нормативним вимогам, а саме: додержання правил і норм безпосередніми виконавцями, забезпеченість інвентарем, стан робочих місць та ділянок тощо. Здійснюється на виконавчому рівні.

Перевтома - сукупність стійких несприятливих для здоров'я працівників функціональних порушень в організмі, які виникають внаслідок накопичення втоми.

Первинні засоби пожежогасіння - вогнегасники, пожежний інвентар, пожежний інструмент, призначений для ліквідації невеликих осередків пожеж.

Перша допомога - сукупність доцільних дій, спрямованих на збереження життя та здоров'я потерпілого.

Подвійна ізоляція - ізоляція в ЕУ напругою до 1 кВ, яка складається з основної та додаткової.

Пожежна безпека на виробництві - комплекс заходів і засобів, спрямованих на запобігання запалювань, пожеж і вибухів у виробничому середовищі, а також на зменшення негативної дії небезпечних та шкідливих факторів, які утворюються у разі їх виникнення.

Пожежний сповіщувач - сигнальний пристрій для інформування про пожежу.

Пожежогасіння - комплекс заходів, спрямованих на ліквідацію пожежі.

Пороговий відчутний струм - мінімальна сила струму, яку людина сприймає у вигляді ледь відчутних подразнень.

Пороговий невідпускаючий струм - мінімальна сила струму, що зумовлює судомне скорочення м'язів, і людина не може самотійно звільнитися від струмовідних частин.

Пороговий фібриляційний струм - мінімальна сила струму, яка спричинює фібриляцію серця.

Постійне робоче місце - місце, на якому працівник перебуває більш як 50 % або більш як дві години безперервно.

Потенційний - можливий, прихований.

Поточна експлуатація - довготривале завдання на виконання оперативними чи оперативно-виробничими працівниками самотійно на закріпленій за ними ділянці впродовж зміни робіт в електроустановці за попередньо оформленим і затвердженим переліком.

Працездатність - здатність людини до активної діяльності, що характеризується можливістю виконання роботи й функціональним станом організму в процесі роботи («фізіологічною ціною» роботи).

Праця - доцільна, свідома, організована діяльність людей, спрямована на створення матеріальних і духовних благ, необхідних для задоволення суспільних та особистих потреб людей. Зміст і характер праці залежить від ступеня розвитку продуктивних сил і виробничих відносин.

Продуктивність праці - плодотворність, ефективність витрат конкретної праці, яка визначається кількістю продукції, виробленої за одиницю робочого часу, або кількістю часу, витраченого на одиницю продукції. Зростання продуктивності праці означає збільшення кількості продукції, виробленої в одиницю часу, або економію робочого часу, витраченого на одиницю продукції.

Професійний добір - система засобів прогностичної оцінки взаємовідповідності людини і професії на основі порівняння вимог професії з психодіагностичними даними людини.

Професійні захворювання - захворювання, які виникли виключно в результаті здійснення професійної діяльності з використанням шкідливих речових або при певних видах робіт.

Професійний ризик - величина ймовірності порушення (ушкодження) здоров'я з урахуванням тяжкості наслідків у результаті несприятливого впливу факторів виробничого середовища і трудового процесу.

Пожежа - будь-яке неконтрольоване горіння, що поширюється у часі і просторі поза спеціальним осередком.

Пожежна безпека - стан об'єкта, за яким з установленою ймовірністю виключається можливість пожежі, а у випадку її виникнення унеможлиблюється дія на людей небезпечних факторів пожежі і забезпечується захист матеріальних цінностей.

Пожежна профілактика - комплекс організаційних і технічних заходів, спрямованих на гарантування безпеки людей, запобігання пожежі, обмеження її поширення, а також створення умов для успішного гасіння пожежі.

Правила пожежної безпеки - комплекс положень, що встановлюють порядок дотримання вимог і норм пожежної безпеки при будівництві і експлуатації об'єкта.

Правові та організаційні основи охорони праці - комплекс взаємопов'язаних законів і нормативно-правових актів, соціально-економічних та організаційних заходів, спрямованих на правильну і безпечну організацію праці.

Працездатність - здатність людини до праці, яка визначається рівнем її фізичних та психофізіологічних можливостей, а також станом здоров'я і професійною підготовкою.

Працівник - особа, яка працює на підприємстві, в організації, установі та виконує обов'язки або функції згідно з трудовим договором (контрактом).

Праця - це цілеспрямована діяльність людини, в результаті якої створюються матеріальні блага, необхідні для задоволення її власних потреб, а також духовні цінності, що слугують суспільству.

Праця з фізіологічної точки зору - це витрачання людиною енергії для виконання роботи та забезпечення процесів життєдіяльності.

Прийнятний ризик - значення ризику, який не перевищує на території об'єкта підвищеної небезпеки або за її межами гранично допустимого рівня.

Природна вентиляція - вентиляція, за якої переміщення повітря відбувається завдяки утворюваній різниці тисків усередині і зовні приміщення.

Природне освітлення - освітлення приміщень світлом неба, яке проникає через світлові прорізи у зовнішніх огорожувальних конструкціях.

Природний заземлювач - струмопровідний елемент, який крім своїх безпосередніх функцій може виконувати функції заземлювача.

Провідник - струмопровідний елемент, призначений для передачі електричної енергії.

Промислова безпека - безпека від нещасних випадків, аварій та їхніх наслідків на виробничих об'єктах.

Професійне захворювання - захворювання, що виникло внаслідок професійної діяльності та спричинене винятково або переважно впливом шкідливих речовин і певних видів робіт.

Професійне захворювання - патологічний стан людини, обумовлений роботою і пов'язаний з надмірним напруженням організму або несприятливою дією шкідливих виробничих факторів.

Професійна захворюваність - явище, що характеризується сукупністю професійних захворювань на виробництві.

Професійний відбір - сукупність заходів, метою яких є відбір осіб для виконання певного виду трудової діяльності за їх професійними знаннями, анатомо-фізіологічними і психологічними особливостями, а також за станом здоров'я та віком.

Професійний відбір - сукупність заходів з добору осіб для виконання певного виду трудової діяльності.

Противибуховий режим - комплекс встановлених норм і правил поведінки людей, виконання робіт і експлуатації об'єкта, спрямованих на гарантування вибухобезпеки.

Причина - подія, що передує та викликає іншу подію, яка називається наслідком.

Прямий дотик - електричний контакт працівника зі струмовідними елементами.

Рентгенівське випромінювання - електромагнітне випромінювання, яке на відміну від гамма-випромінювання є позаядерним (штучним).

Ризик - добуток імовірності події, яка може відбутися в певний час або за певних обставин, і шкоди, яку може завдати ця подія.

Ризик - кількісна оцінка небезпеки. Визначається як частота або імовірність виникнення однієї події під час настання іншої.

Роботодавець - власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган незалежно від форм власності, виду діяльності, господарювання і фізична особа, яка використовує найману працю.

Робоча зона - простір, обмежений на висоті до 2 м над рівнем підлоги або майданчика, на якому знаходиться місце постійного або тимчасового перебування працівника.

Робоча поверхня - поверхня, на якій виконується робота і нормується або вимірюється освітленість.

Робоча поза - основне положення тіла працівника в процесі праці.

Робоче місце - місце постійного або тимчасового перебування працівника в процесі трудової діяльності, оснащене засобами відображення інформації, органами керування і допоміжним обладнанням.

Робоча зона - простір, обмежений по висоті 2 м над рівнем підлоги чи майданчика, на якому знаходяться робочі місця постійного або непостійного (тимчасового) перебування працівників.

Робоче освітлення - штучне освітлення приміщення для виконання робочого процесу.

Самозаймання - горіння, яке починається без впливу джерела запалювання.

Самоспалахування - самозаймання, що супроводжується появою полум'я.

Санітарно-захисна зона - відстань від джерела забруднення (підприємства, його окремих будівель та споруд з технологічними процесами) до житлової забудови, яка забезпечує зменшення впливу шкідливих чинників до допустимих нормативів (ГДК, ГДР).

Санітарно-захисна зона - територія між місцями виділення в атмосферу виробничих шкідливих чинників і комунально-побутовим сектором.

Санітарна характеристика умов праці - об'єктивні дані стану виробничого середовища і трудового процесу з висновком про їх відповідність гігієнічним вимогам і нормативам.

Система - сукупність елементів, взаємодія між якими адекватна меті.

Система «людина-техніка» - система, що включає людину і сукупність технічних засобів, за допомогою яких здійснюється трудова діяльність.

Система управління охороною праці (СУОП) - механізм реалізації вимог законодавства і нормативної документації про охорону праці на підприємстві, а положення про СУОП - це документ, який узагальнює дану діяльність.

Система управління охороною праці - сукупність органів управління підприємством, які на підставі нормативної документації проводять цілеспрямовану, планомірну діяльність з метою забезпечення безпечних умов праці, запобігання травматизму та профзахворювань, а також додержання прав працівників, гарантованих законодавством України про охорону праці.

Система управління охороною праці - сукупність суб'єкта та об'єкта управління, які на підставі комплексу нормативної документації здійснюють цілеспрямовану, планомірну діяльність для забезпечення високопродуктивних і безпечних умов праці.

Система протипожежного захисту - сукупність організаційних заходів і технічних засобів, спрямованих на запобігання дії на людей небезпечних факторів пожежі й обмеження збитку від неї.

Соціальне страхування - система прав і гарантій, спрямованих на матеріальну підтримку працівників і членів їхніх сімей у разі втрати з незалежних від них обставин (захворювання, нещасний випадок, безробіття, досягнення пенсійного віку тощо) заробітку, а також здійснення заходів, пов'язаних з охороною здоров'я застрахованих осіб.

Соціальний ефект - суспільно значущі наслідки поліпшення умов праці (зменшення кількості травм і професійних захворювань; зниження чисельності працівників, зайнятих на важких, небезпечних та шкідливих роботах); збільшення працездатності, продовження періоду трудової активності, підвищення творчої активності.

Стандарти безпеки праці - загальні вимоги і норми безпеки по видах небезпечних та шкідливих виробничих факторів.

Статична електрика - особливий вид електричних зарядів, що виникають при терті двох діелектриків або діелектрика і провідника.

Стомлення - загальний фізіологічний процес, який супроводжує всі види активної діяльності людини.

Страховий випадок - нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання, що спричинили працівнику професійно зумовлену фізичну чи психічну травму.

Струмовідна частина - струмопровідний елемент, що перебуває в процесі нормальної роботи електроустановки під напругою.

Суб'єкти страхування від нещасного випадку - застраховані громадяни (в окремих випадках - члени їхніх сімей), страхувальники та страховик.

Суміщене освітлення - комбінація природного та штучного освітлення.

Таксономія - наука про класифікацію та систематизацію складних явищ, понять, об'єктів. Оскільки небезпека є поняттям складним, ієрархічним, таким, що має багато ознак, то класифікація та систематизація їх виконує важливу роль в організації наукового знання в галузі безпеки діяльності, дає змогу глибше пізнати природу небезпеки.

Теплий період року - період року, який характеризується середньодобовою температурою зовнішнього повітря більш як + 10 °С.

Терморегуляція - сукупність фізіологічних процесів організму, спрямованих на підтримання температури тіла у межах фізіологічної норми незалежно від навколишнього середовища.

Технічна естетика - науковий напрямок, що вивчає залежність умов та результатів праці від архітектурного, конструктивного та художнього вирішення знарядь праці, робочих місць, дільниць, цехів, санітарно-побутових приміщень, що оточує людину на виробництві.

Техніка безпеки - система організаційних заходів і технічних засобів, які запобігають впливу на працівників небезпечних виробничих факторів.

Тління - горіння без випромінювання світла з появою диму.

Травма - тілесне ушкодження, тобто порушення цілісності тканини та органів тіла в результаті зовнішнього впливу, що супроводжується розладом функцій окремих органів чи всього організму.

Трипартизм - рівне представництво трьох сторін - державних органів, працедавців і працівників під час вирішення питань охорони праці.

Трудове каліцтво - втрата здоров'я працівника внаслідок травм чи нещасного випадку, яка сталася під час виконання трудових обов'язків (ДСТУ 2293-33 п.30).

Ультрафіолетове випромінювання - електромагнітне випромінювання в оптичній області, яке належить до діапазону коротких хвиль з довжиною 200-400 нм.

Умови діяльності - сукупність факторів середовища перебування, що діють на людину.

Умови праці - сукупність факторів виробничого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я і працездатність людини в процесі її професійної діяльності. (ГОСТ 605-74).

Управління - сукупність дій, спрямованих на підтримання чи функціонування об'єкта згідно з наявною програмою, що створюється для досягнення певних цілей.

Управління охороною праці - підготовка, прийняття та реалізація рішень по здійсненню організаційних, технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки й збереження здоров'я людини в процесі праці.

Управління умовами праці - безперервний процес здійснення організаційно-технічних, соціально-економічних та інших заходів, спрямованих на збереження здоров'я працівників, зменшення впливу несприятливих і шкідливих факторів на організм людини.

Утома - сукупність тимчасових змін у фізіологічному і психічному стані людини, які з'являються внаслідок напруженої чи тривалої діяльності і призводять до погіршення її кількісних та якісних показників.

Ультразвук - хвильове коливання пружного середовища з частотою більш як 20 кГц.

Ультрафіолетове випромінювання - електромагнітне випромінювання з довжиною хвилі 6-390 нм.

Умови праці - сукупність чинників трудового процесу і виробничого середовища, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків.

Фази працездатності - зміни функціонального стану організму людини в процесі діяльності.

Фізіологія праці - галузь фізіології, яка вивчає зміну стану організму людини в процесі різних форм трудової діяльності та розробляє найбільш сприятливі режими роботи і відпочинку.

Фон - поверхня, що безпосередньо прилягає до об'єкта розпізнавання і на якій його розглядають.

Форма Н-1 (акт розслідування нещасного випадку за формою Н-1) - документ, який складає комісія за результатами розслідування нещасного випадку, пов'язаного з виробництвом.

Форма Н-2 - повідомлення про наслідки нещасного випадку; складає працедавець за результатами нещасного випадку.

Форма Н-5 (акт розслідування за формою Н-5) - документ, який складає комісія за результатами розслідування нещасного випадку на підприємстві.

Форма НПВ (акт розслідування нещасного випадку за формою НПВ) - документ, який складає комісія за результатами розслідування нещасного випадку на підприємстві, який визнано таким, що не пов'язаний з виробництвом.

Форма П-3 - повідомлення, яке складається на кожного хворого клініками науково-дослідних інститутів (відділеннями професійних захворювань лікувально-профілактичних закладів) і надсилається працедавцю за місцем роботи хворого.

Форма П-4 (акт розслідування причин професійного захворювання) - документ, який складає комісія, призначена до розслідування причин професійного захворювання.

Форма П-5 (карта обліку професійного захворювання (отруєння)) - документ, який складає установа державної СЕС на підставі акта розслідування професійного захворювання.

Фугасність - здатність вибуху переміщувати елементи середовища.

Функція управління - комплекс взаємозв'язаних видів діяльності, що здійснюються суб'єктом управління під час цілеспрямованого впливу на об'єкт управління. Об'єкт управління охороною праці- це діяльність функціональних служб та структурних підрозділів підприємства із забезпечення безпечних і здорових умов на робочих місцях, у цехах, на підприємстві в цілому.

Холодний період року - період року, який характеризується середньодобовою температурою зовнішнього повітря менш як + 10 °С.

Цільова перевірка - поглиблена перевірка конкретних питань з охорони праці для їх поглибленого вивчення, що проводиться одним державним інспектором чи групою державних інспекторів протягом робочого дня (зміни) або кількох днів (не більше п'яти) за планом чи вказівкою начальника інспекції (територіального управління). Такі перевірки можуть здійснюватися державними інспекторами самостійно або під керівництвом начальника інспекції, посадової особи територіального управління чи департаменту.

Чергове освітлення - штучне освітлення в неробочий період.

Шкідлива речовина - речовина, що при контакті з організмом людини за умов порушення вимог безпеки може призвести до виробничої травми, професійного

захворювання або розладів у стані здоров'я, що визначається сучасними методами як у процесі праці, так і у віддалені строки життя теперішнього і наступних поколінь. (ГОСТ 12.1.007-76).

Шкідлива речовина - речовина, яка в разі контакту з організмом людини може спричинити захворювання чи відхилення від нормального стану здоров'я.

Шкідливий виробничий фактор - небажане явище, яке супроводжує виробничий процес і вплив якого на працівника може призвести до погіршення самопочуття, зниження працездатності, захворювання і навіть смерті як результату захворювання.

Шкідливий виробничий фактор - фактор середовища і трудового процесу, вплив якого на працівника за певних умов (інтенсивність, тривалість та ін.) може викликати професійне захворювання, тимчасове або стійке зниження працездатності, підвищити частоту соматичних і інфекційних захворювань, призвести до порушення здоров'я нащадків.

Шкідливий виробничий чинник - виробничий чинник, вплив якого може призвести до погіршення стану здоров'я, зниження працездатності працівника.

Шкідливі фактори - чинники життєвого середовища, які призводять до погіршення самопочуття, зниження працездатності, захворювання і навіть до смерті як наслідку захворювання.

Шкода здоров'ю - це захворювання, травмування, у тому числі з летальним наслідком, інвалідністю, тощо.

Штраф - покарання (оплата) за порушення однією зі сторін договірних зобов'язань. Має за мету зміцнення договірної дисципліни і відшкодування збитків потерпілій стороні.

Штучне освітлення - освітлення приміщень за допомогою штучних (електричних) джерел світла.

Шум - сукупність звуків різної інтенсивності й частоти, що виникають внаслідок коливальних процесів і безладно змінюються протягом часу.

Шум - хаотичне поєднання звуків різної частоти та інтенсивності, що несприятливо діють на людину.

Довідкове видання

*Затверджено на засіданні методичної комісії кафедри безпеки життєдіяльності (протокол №3 від 29.10.2013 року), засіданні кафедри математичних і природничих дисциплін (протокол №3 від 29.10.2013 року)
Рекомендовано до друку методичною комісією кафедри безпеки життєдіяльності (протокол №3 від 29.10.2013 року), кафедрою математичних і природничих дисциплін (протокол №3 від 29.10.2013 року).*

Т Е З А У Р У С

ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ВИЗНАЧЕНЬ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Підписано до друку 12.11.2013 р.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 1,86
Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman
Наклад 50 прим.

Івано-Франківськ,
Височана, 18, Видавництво «НАІР»
(0342) 50-57-82, 0504336793

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції №4191 від 12.11.2011р.